

Lezingenreeks 200 jaar Staten-Generaal

In februari en maart 2016 keken we in vier lezingen naar de werking van ons parlement als publieke arena van de democratie.

In het kader van de viering van 200 jaar Staten-Generaal zijn twee boeken gepubliceerd: 'Veelzijdig in deeltijd' over de Eerste Kamer en 'In dit huis' over 200 jaar Tweede Kamer. Ook verscheen van Henk te Velde 'Spreekende politiek. Redenaars en hun publiek in de parlementaire gouden eeuw'. Thema's uit deze boeken staan centraal in de lezingenreeks.

Wat is de rol van de parlementariërs zelf? Welke rol spelen de gebouwen, de media en de onderlinge verhoudingen? Welke ontwikkelingen hebben de afgelopen twee eeuwen plaatsgevonden en waar staan we nu?

Lezingen

- **8 februari – Verslag:** De beeldvorming over het Nederlandse parlement – *Remieg Aerts en Guido Rijnja*
- **29 februari- Verslag:** Het parlementaire debat – *Henk te Velde en Alexander Pechtold*
- **14 maart – Verslag:** De traditie van parlementaire huisvesting en architectuur – *Diederik Smit en Pi de Bruijn*
- **21 maart – Verslag:** De verhouding tussen Eerste en Tweede Kamer – *Bert van den Braak en Joris Backer*

De lezingenreeks werd georganiseerd door ProDemos in samenwerking met de Eerste en Tweede Kamer en met Remieg Aerts en Henk te Velde, redacteuren van het jubileumboek 'In dit huis'.

Twee eeuwen kritiek op het parlement

8 februari 2016

Foto: Jeroen van der Meyde

Na 200 jaar Staten-Generaal maakt ProDemos samen met de Eerste en Tweede Kamer de balans op in een vierdelige collegereeks. Aflevering 1: Het aanzien van het parlement door de eeuwen heen, met hoogleraar Politieke Geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen Remieg Aerts en communicatieadviseur bij de Rijksvoorlichtingsdienst Guido Rijnja.

Twee eeuwen beeldvorming = twee eeuwen kritiek

Aerts maakt gelijk duidelijk: “Als je het hebt over twee eeuwen beeldvorming over het parlement heb je het in feite over twee eeuwen kritiek op het parlement.” Met oude spotprenten laat hij zien dat het parlement er vaak bekaaid vanaf kwam in de beeldvorming: het parlement werd afgebeeld als kermis, als een looprad zoals cavia’s in hun kooitje hebben staan of als een draaiorgel dat altijd hetzelfde deuntje speelt. Volgens Aerts heeft dit negatieve beeld te maken met hoe het parlement zich profileert, of liever gezegd, hoe het zich niet profileert. “Het Nederlandse parlement heeft in de 19e eeuw nooit het gevoel gehad zich te moeten bewijzen of manifesteren, omdat wij, in tegenstelling tot andere Europese landen, al een lange republikeinse traditie hadden.”

Na 1900 werd er meer aan publiciteit gedaan, maar meer in de vorm van voorlichting, om gezag uit te dragen. In de jaren zestig hielden Nederlanders alles kritisch tegen het licht, dus ook de staatsinrichting. Sindsdien is de kritiek op het functioneren, de representatievorm en de presentatie (‘te weinig charisma’) niet meer van de lucht geweest. Het antwoord daarop is steevast dat er staatkundig vernieuwd moet worden en een cultuurverandering nodig is.

Terechte kritiek?

Foto: Jeroen van der Meyde

Maar is de kritiek terecht? En is het imago van het parlement echt slechter dan vroeger? “De cijfers wijzen niet op een probleem”, zegt Aerts. De politieke interesse van mensen is vrij stabiel (schommelt tussen de 40 en 60 procent), de tevredenheid met onze democratie is hoog (80%, hoger dan vroeger), de opkomst bij de Tweede Kamerverkiezingen ligt ook rond de 80% en het vertrouwen in het parlement is van 45% in 1981 gestegen naar 55% nu, internationaal gezien een hoog percentage.

Trots op ons parlement

Toch kan het volgens Aerts nog beter. “De Eerste en Tweede Kamer zijn dagelijks op tv, maar het zijn de politici die zich dan profileren, niet het instituut zelf. We mogen wel wat trotser zijn op ons parlement, bijvoorbeeld door symbolische tradities of rituelen grootser te vieren. Op Prinsjesdag speelt het parlement eigenlijk maar een bescheiden rol.” Aerts voorspelt dat het parlement sowieso een steeds symbolischer rol zal gaan spelen, door de verschuiving van verantwoordelijkheden naar Europa. “De laatste tien jaar zie je dat politici zich steeds meer geroepen voelen om de ‘emoties’ van het volk te vertolken, omdat besluiten soms ook

buiten hen om worden gemaakt. Het parlement wordt zo meer een symbolische vorm van representatie.”

De paradox van het parlement

Co-referent Rijnja bekijkt de beeldvorming over het parlement vanuit zijn communicatie-expertise. “Symboliek en communicatiemiddelen dragen maar in bescheiden mate bij aan de beeldvorming over het parlement. Zo’n 80% van het imago wordt bepaald door het gedrag van mensen. De essentie van het parlement is de strijd en de spanning die daar plaatsvindt en de gezaghebbende afwegingen die er worden gemaakt.” Het tegenstrijdige is dat je een eenheid wil communiceren (het instituut parlement als geheel), maar dat verdeeldheid juist de essentie van het parlement is. Maar niet getreurd: volgens Rijnja berust een sterk merk altijd op een paradox. “Albert Heijn had als slogan ooit ‘s Lands grootste kruidenier blijft altijd op de kleintjes letten’, of de Belastingdienst: ‘Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker’. Eigenlijk zou je zoets ook voor het parlement moeten bedenken. Op het oude stadhuis van Den Haag staat bijvoorbeeld ‘Ne Jupiter quidem omnibus’, oftewel ‘Zelfs Jupiter kan het niet iedereen naar de zin maken’. Eigenlijk staat er heel groot: ‘Sorry!’.”

We moeten meer ‘Luyendijken’

Omdat de essentie van het parlement juist in die strijd ligt die er plaatsvindt, moet volgens Rijnja vooral die spanning worden getoond. Dat is waar het belang voor mensen ligt, in de zaken die er uitgevochten worden. “We zouden een beetje meer moeten Luyendijken. Daar bedoel ik mee: laat vooral de werking van het parlement zien, wat er gebeurt, hoe de dagelijkse gang van zaken is, net als Joris Luyendijk heeft gedaan voor de journalistiek en het bankwezen. Dat vinden mensen interessant.

Het parlementaire debat

29 februari 2016

Ter ere van 200 jaar Staten-Generaal organiseert ProDemos samen met de Staten-Generaal een vierdelige lezingenreeks. Op 29 februari is de lezing in het kader van ‘Het parlementaire debat’. **Kars Veling**, directeur van ProDemos, stelt de sprekers van de avond voor: **Henk te Velde** en **Thom de Graaf**.

Henk te Velde is hoogleraar Vaderlandse geschiedenis aan Universiteit Leiden. Te Velde heeft veel publicaties over de Nederlandse geschiedenis op zijn naam staan. Onlangs was hij redacteur van het boek 'In dit huis' dat verscheen ter ere van de 200e verjaardag van het parlement.

Thom de Graaf is Eerste Kamerlid voor D66. Hiervoor legde hij zijn functie als burgemeester van Nijmegen neer. Eerder was hij minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties en fractievoorzitter van D66 in de Tweede Kamer.

Het parlement als theater en arena

Te Velde vindt het een genoegen om het vanavond te hebben over het parlementaire debat: "Ik vind het zo mooi dat ik bang ben dat ik te lang ga praten." Hij wil de beeldvorming van het Nederlandse parlementaire debat vanuit twee perspectieven bekijken.

Het eerste perspectief is een vergelijking tussen het Nederlandse parlement met de parlementen in Frankrijk en Groot-Brittannië. De tweede visie is gericht op de geschiedenis van het Nederlandse parlementaire debat. "Ik heb geprobeerd tweehonderd jaar te overzien, eens zien hoe snel ik daar doorheen kan gaan."

Hij begint met Groot-Brittannië: "Een parlementsvergadering daar is zoals we het nu kennen een verhit debat, het lijkt net een arena." Het heeft ook de opstelling van een arena, waarin twee kampen tegenover elkaar zitten en elkaar direct aankijken en -spreken. Naast de arenaopstelling kent welsprekendheid een hoge waardering. Als je luistert naar wat de parlementariërs aan het debat toevoegen, kan men concluderen dat het Nederlands debat erg braaf is. "Ik heb onze minister-president een politicus nog nooit horen aanduiden met 'The idiot sitting opposite of me'," legt Te Velde uit. Dergelijke opmerkingen zijn een typische vorm van ad-hominem argumentatie: op de man en niet op de bal spelen. In het Nederlandse parlement wordt veel eerder een beroep gedaan op logische argumentatie, dit wordt ook wel logos genoemd.

Waar het in de politiek ook om draait, is ethos. Hierbij is de argumentatie gegrond op gezag. "Als ik een voorbijganger was geweest, had u niks geloofd van wat ik hier vanavond vertel, maar na zo een introductie van Kars Veling doet u dat wel," aldus Te Velde.

Na het parlement in Groot-Brittannië werpt Te Velde een blik op het Franse parlement. Hij concludeert dat daar een theatersfeer heerst. De Assemblée Nationale ontstond tijdens de Franse Revolutie en telt 577 leden. De ruimte waarin gedebatteerd wordt, vormde voor sprekers een uitdaging vanwege de formidabele afmetingen. "Om het publiek te bereiken moest je de begaafdheid van een theateracteur hebben." Niet ideaal, maar brengt het verhaal naar een derde element. Naast logos en ethos is er ook pathos. Met pathos doe je beroep op de publieke emoties.

Het tweekamerstelsel

Nu is de beurt aan de geschiedenis van het Nederlands parlement. In 1795 ontstond het eerste moderne parlement in Nederland, naar Frans voorbeeld. De Tweede Kamer werd opgericht in 1814, de Eerste Kamer een jaar later. Te Velde: “U kunt wel denken: wat kan 1814 en die zaal mij schelen? Maar we zien het begin van ons huidige parlement, een tweekamerstelsel.” De vergadercultuur die zo kenmerkend is voor de Nederlandse politiek werd geboren. “Het Nederlandse debat is constant opzoek naar het bereiken van consensus,” aldus Te Velde.

Tot het jaar 2000 kende het parlement schrapbepaling. De voorzitter mocht een uitspraak veroordelen en de spreker terugfluiten. Het huidige parlement kent deze functie niet meer. “De voorzittersfunctie is een beklagenswaardige functie geworden, het proces wordt bewaakt maar er is weinig functie van gezag,” licht Te Velde toe.

Welsprekendheid

Thom de Graaf neemt het hier van Te Velde over en wil het hebben over welsprekendheid. Als Eerste Kamerlid, voormalig Tweede Kamerlid én oud-minister, heeft hij een lange ervaring met het parlementaire debat.

De Graaf vindt het debat in de Tweede Kamer van populistische aard, in de Eerste Kamer wint het politieke gezag meer terrein. “Tenminste zolang de camera’s de weg nog niet gevonden hebben naar de Eerste Kamer,” grapt hij. Maar kan er bij welsprekendheid gesproken worden van retorische begaafdheid? Ter illustratie noemt De Graaf Thorbecke, wiens teksten volgens De Graaf beter na te lezen waren dan aan te horen. Hiermee concludeert hij dat politici tegenwoordig vooral langs een amusementswaardelat gelegd worden om hun effectiviteit te meten.

In Nederland heeft het parlement niet veel retorische talenten in huis, zegt De Graaf. Volgens De Graaf is dit niet per se erg, want welbespraakt zijn, is niet hetzelfde als effectief zijn. Hij haalt oud-Tweede Kamerlid Jan Marijnissen (SP) aan. “Hij was geen grote spreker, maar hij gebruikte zeer directe taal, wat een buitengewone effectiviteit kende.” De Graaf besluit met een geruststelling: “Ons parlement wordt misschien als saai ervaren, maar dit betekent wel dat we stabiel zijn. We zijn geen Groot Brittannië en Frankrijk, maar godzijdank worden we ook beter geregeerd.”

In het publiek merkt iemand op dat Wim Kok in zijn tijd als minister president de Kamerleden een verbod op legde om zich te wenden tot ambtenaren voor informatie, omdat de informatie direct van de ministers en de minister-president hoorde te komen. Hierdoor kwam het Kamerlid op achterstand, omdat de media dankzij de Wet Openbaarheid van Bestuur wel overal binnenkwamen. De Graaf beaamt dat het een foute angst was dat ambtenaren tijd zouden verliezen of ministers in gevaar zouden brengen.

Hierop besluit moderator Veling de bijeenkomst met de mededeling dat diezelfde Wim Kok op 10 mei te gast is bij het Politiek Café over 'touwtrekken om de macht'. Het is een nagesprek van de marathonvoorstelling van Borgen die op 7 en 8 mei in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag te zien is.

De architectuur van het parlement

14 maart 2016

Ter ere van 200 jaar Staten-Generaal organiseert ProDemos samen met de Staten-Generaal een vierdelige lezingenreeks. De derde lezing gaat over de traditie van parlementaire huisvesting en architectuur. Sprekers zijn **Diederik Smit** en **Pi de Bruijn**.

Diederik Smit is als historicus verbonden aan de Universiteit Leiden en promoveerde in 2015 op het proefschrift "Het belang van het Binnenhof. Twee eeuwen Haagse politiek, huisvesting en herinnering."

Pi de Bruijn is architect en ontwerper van de in 1992 geopende nieuwbouw van de Tweede Kamer. Hij ontwierp onder meer ook een deel van het Jakob-Kaiser-Haus, het enorme gebouwencomplex van de Duitse Bondsdag in Berlijn.

De bijeenkomst vindt deze keer plaats in de plenaire vergaderzaal van de Eerste Kamer. In deze sfeervolle ambiance opent Smit zijn lezing met de constatering dat de zaal sinds 1666 in gebruik is als vergaderzaal van de Staten van Holland en daarmee de oudste 'parlementszaal' ter wereld is. De Eerste Kamer is gebouwd ten tijde van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en de architectuur van het Binnenhof weerspiegelde volgens Smit de machtsverhoudingen van die tijd.

De Staten-Generaal (het overlegorgaan van de zeven gewesten) zat een beetje weggestopt in de noordoostelijke hoek, het oude grafelijke woonkwartier, waar nu het ministerie van Algemene Zaken gevestigd is. In de noordwestelijke hoek lagen de vergaderzaal van de Staten van Holland en de vertrekken van de stadhouder. Hier lag in die tijd de werkelijke macht. En dat kwam tot uitdrukking in de architectuur.

Na het vertrek van de Fransen in 1813 wilde de nieuwe koning Willem I 'oude tijden doen herleven'. Smit stelt dat het daarom voor de hand lag dat de nieuwbakken Eerste Kamer en Tweede Kamer (die tezamen de oude naam Staten-Generaal kregen) hun intrek namen in de bestaande gebouwen van het Binnenhof. De huisvesting van beide Kamers bleef daarmee

kleinschalig. Vanaf 1849 vergaderde de Eerste Kamer in de zaal van de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Pas in 1975 werd de Eerste Kamer de enige gebruiker van de zaal. De Tweede Kamer kwam bijeen aan de overkant, in de oude balzaal van het paleis dat stadhouder Willem V had laten bouwen.

Vanwege krappe huisvesting kwam het kabinet-Thorbecke in de negentiende eeuw met een groots plan om een zowel functioneel als representatief onderkomen voor het parlement te bouwen. Elders in Europa pakte men immers ook steeds groter uit, zo laat Smit zien aan de hand van beelden van imposante volkspaleizen met neoclassicistische zuilenpartijen. Het kwam er niet van. Smit geeft een aantal redenen aan:

- de politieke cultuur, die inmiddels gewend was aan de gangen, achterkamertjes en de onderlinge nabijheid van de Kamerleden.
- de nuchtere Nederlandse politici die aan deze praktische eigenschappen van het Binnenhof meer waarde hechtten dan aan de eventuele symboliek van een 'Volkspaleis'.
- de eeuwenoude Republikeinse traditie van Nederland: men vond het niet zo nodig om onze democratie te bewijzen met een Volkspaleis. Terwijl andere Europese landen zich halverwege de 19e eeuw voor het eerst afzetten tegen hun absolute vorsten, kon Nederland bogen op een lange Republikeinse traditie en hadden we bovendien net onze vorst weer terug, aan wie een paleis is voorbehouden.

Ook een grootschalig ontwerp van 1920-21 was gedoemd te mislukken. Pas in 1960 vond grootschalige uitbreiding plaats (de Kortenhorstvleugel) en in 1992 kwam dan de nieuwbouw van de Tweede Kamer tot stand.

Architect Pi de Bruijn geeft vervolgens aan dat hij sinds 1979 met deze plannen bezig is geweest. Het ging vooral om verbetering van de functionaliteit: plenaire zaal, publieke tribunes en werkruimten waren allemaal veel te klein. Oudbouw en nieuwbouw moesten een in zijn ogen samenhangend geheel vormen. Hij plaatste de nieuwbouw in de zuidoostelijke hoek van het Binnenhof, daar waar

volgens De Bruijn een 'oerwoud' aan kleine gebouwen stond. Maar er stonden ook grote gebouwen, zoals Koloniën, Justitie en Hotel Central. Het was de wens van Tweede Kamer om deze te behouden en De Bruijn paste ze in zijn plannen in. Het pand van de Hoge Raad, dat tussen Koloniën en Justitie in lang, moest echter verdwijnen. Aldus geschiedde.

De samenhang kwam onder meer tot uitdrukking in de aanleg van de Statenpassage, parallel aan de route door de oude poorten van het Binnenhof. De passage verbond Plein met Hofplaats. Tevens koos hij ervoor om de kop van Ridderzaal en Tweede Kamer op één lijn te plaatsen. De Bruijn stelt dat twee van zijn wensen niet in vervulling zijn gekomen. Het was zijn gedachte om de Statenpassage een open doorgang in de stad te laten zijn, waar wandelend en winkelend publiek direct in aanraking zou kunnen komen met 's lands politiek. Maar Kamervoorzitter Deetman wilde hier niet aan: hij sloot de passage.

Verder geeft De Bruijn aan dat hij bewust heeft gekozen voor een halve cirkel en niet voor bankjes tegenover elkaar, omdat dat zijns inziens beter paste bij de politieke cultuur van Nederland. Maar de belichting in de zaal is niet geworden wat De Bruijn zich hiervan had voorgesteld. De zaal moest een theateraal karakter krijgen. Dat wilde zeggen: de handelende persoon moest in de schijnwerpers staan, en het licht elders in de zaal wat donkerder. Dat is niet als zodanig gerealiseerd. De Bruijn stelt dat dit door de Tweede Kamer zelf is afgeschoten, want de Kamerleden wilden zelf ook duidelijk zichtbaar zijn op de camerabeelden (Kamerleden zelf ontkennen deze lezing overigens).

De daaropvolgende discussie gaat onder meer over de sfeer en de uitstraling van de zaal, die volgens sommigen wat kil overkomt. Ook wordt gesteld dat het op de publieke tribune vaak niet duidelijk is wie er nu aan het woord is: een minister, een Kamerlid, de voorzitter. De Bruijn zegt dat dit probleem kan worden opgelost door de zaal alsnog 'theatraal' te maken. De cameratechniek is tegenwoordig zo geavanceerd, dat Kamerleden toch goed zichtbaar in beeld kunnen komen indien het licht gedempt is en de sprekende persoon in de schijnwerpers staat. Een gedachte die kan worden meegenomen bij de renovatieplannen van het Binnenhof.

Voorkomen van het kwade

21 maart 2016

Ter ere van 200 jaar Staten-Generaal organiseerde ProDemos samen met de Staten-Generaal een vierdelige lezingenreeks. De vierde lezing ging over de verhouding tussen Eerste en Tweede Kamer. Sprekers waren Bert van den Braak en Joris Backer.

Bert van den Braak is als onderzoeker verbonden aan het Parlementair Documentatie Centrum van de Universiteit Leiden. Hij promoveerde op de geschiedenis van de Eerste Kamer en werkte mee aan diverse wetenschappelijke publicaties, vooral over de maatschappelijke herkomst van Kamerleden. Voor het jubileumboek 'In dit Huis' (ter ere van tweehonderdste verjaardag van de Tweede Kamer) schreef hij verschillende bijdragen.

Joris Backer is sinds 2011 Eerste Kamerlid voor D66. Sinds 2015 is hij tevens ondervoorzitter van de Eerste Kamer. Eerder was hij advocaat en werkzaam bij Shell en Schiphof. In de Eerste Kamer houdt hij zich onder meer bezig met financiën, justitie en Europa.

Eerste Kamer: begonnen als steunpilaar van de koning

Bert van den Braak opende deze laatste lezing over 200 jaar Staten-Generaal met een korte geschiedenis van de Eerste Kamer.

Met het oprichten van een senaat (in 1815) wilde de koning destijds voorkomen dat de Tweede Kamer zich al te enthousiast zou bedienen van haar recht van initiatief. Om eventuele initiatiefwetsvoorstellen op 'democratische' wijze af te kunnen handelen,

vulde hij de Eerste Kamer met hem welgezinde edellieden en 'aanzienlijken': regenten van niet-adellijke afkomst. Wetten die de (gekozen) Tweede Kamer aannam, kon door de (benoemde) Eerste Kamer alsnog worden afgewezen.

Het Nederlandse tweekamerstelsel dateert dus uit 1815. Met de regelmatigheid van de klok wordt voorgesteld dat één van beide kamers afgeschaft moet worden. Een discussie zonder einde, volgens Van der Braak. Dat beide kamers nog steeds bestaan, komt simpelweg doordat er nooit een meerderheid is geweest om een van de twee kamers weer af te schaffen. De staatkundige rol van de Eerste Kamer heeft zich volgens hem door de eeuwen heen bewezen: het bleek nuttig om een wet in twee kamers te behandelen. Wat men onder 'nuttig' verstaat, is overigens mettertijd wel veranderd.

Wel of geen rechtstreekse verkiezing?

De Grondwetscommissie van Thorbecke stelde in 1848 voor om de Eerste Kamer rechtstreeks te laten kiezen door de burgers. Dit idee was echter toch iets te radicaal en in plaats daarvan besloot men tot indirecte verkiezing door de Provinciale Staten.

Over het algemeen, ziet Van den Braak, was de Eerste Kamer behoudender dan de Tweede Kamer. Toch waren het in 1887 de liberalen die zorgden voor het voortbestaan van de Eerste Kamer in de al bestaande vorm. De confessionelen wilden daar graag verandering in aanbrengen, maar de liberalen, op dat moment in de meerderheid in de Eerste Kamer, vonden dat de confessionelen al te veel macht hadden in de Tweede Kamer en hielden deze vernieuwing tegen. Wel werd het lidmaatschap van de Eerste Kamer opengesteld voor een bredere groep Nederlandse mannen. Naast de allerrijksten mochten nu ook bepaalde beroepsgroepen senator worden, zoals hoogleraren, officieren, rechters en oud-Tweede Kamerleden.

Niet politieker, wel zichtbaarder

Dat de Eerste Kamer politiek bedrijft, heeft volgens Van den Braak altijd buiten kijf gestaan. Hij kent genoeg voorbeelden van kabinetten die geen meerderheid hadden in de Eerste Kamer en ook een aantal momenten dat een kabinet moest opstappen omdat de Eerste Kamer de begroting niet goedkeurde. Wel heeft een verandering plaatsgevonden in de manier waarop wetten tot stand komen. In de afgelopen halve eeuw zijn regeerakkoorden steeds minder op hoofdlijnen geschetst, maar veel

meer dichtgetimmerd. Dit beperkt de speelruimte van beide kamers. Hierdoor wordt de overgebleven speelruimte politieker.

Een tweede verandering is dat de Provinciale Statenverkiezingen sinds de grondwetswijziging van 1983 allemaal tegelijk plaatsvinden. Vóór 1983 werden de Provinciale Staten, en daarmee de Eerste Kamerleden, om de beurt gekozen en werd dus steeds een deel van de senaat vervangen. Door dit nieuwe systeem, zegt Van den Braak, kwam de Eerste Kamerverkiezing steeds meer in een nationale context te staan en werd deze dan ook steeds explicieter gekoppeld aan actuele politiek.

De goede dingen doen

Joris Backer beaamt dat vanuit zijn eigen rol als Eerste Kamerlid. “De meeste kritiek op de Eerste Kamer komt vanuit de Tweede Kamer.” De Eerste Kamer heeft altijd politiek bedreven, zegt hij, maar het valt nu meer op, omdat de regering al in de Tweede Kamer akkoorden probeert te sluiten met de constructieve oppositie in de Eerste Kamer om zich daar van voldoende steun te verzekeren.

De Eerste Kamer is zich bewust van haar bijzondere rol en ook van de discussie rondom die rol. “We vragen ons vaak af of we nog wel de goede dingen doen,” aldus Backer. Daarom heeft de Eerste Kamer aan de Tweede Kamer gevraagd om de minister opdracht te geven tot het instellen van een staatscommissie die zich met die vraag bezighoudt.

Constitutionele waakhond

Van een verschuiving in de opdracht of het mandaat van de Eerste Kamer is volgens Backer echter geen sprake. Het lijkt hem ook onwaarschijnlijk dat dit op korte termijn zal plaatsvinden. De reden hiervoor is dat de Eerste Kamer effectief is als tegenmacht aan de regering door wetten uit de Tweede Kamer steeds op dezelfde criteria te beoordelen: wat is de rechtmatigheid van deze wet? De uitvoerbaarheid? De handhaafbaarheid?

Op die punten grijpt de Eerste Kamer, waar nodig, in, evenals bij wetsvoorstellen die te gehaast zijn gemaakt of te ver ingrijpen. Zo vervult de Eerste Kamer de functie van constitutionele waakhond en vormt ze een steunpilaar voor de rechtsstaat. Backer haalt een bekende uitspraak uit 1848 aan over de taak van de Eerste Kamer, die “niet ligt in het stichten van het goede, maar het voorkomen van het kwade.”

Expertise is leidend

Als aanwezigen hierna de kans krijgen om vragen te stellen, gaat het als eerste over de relatief hoge leeftijd van Eerste Kamerleden. Zien de sprekers een probleem in het uitleggen van de relevantie van de senaat als jonge mensen zich daar niet vertegenwoordigd zien?

Backer vindt het een interessant punt: “Ik had dit niet kunnen doen op mijn 35^e. Je moet kunnen putten uit ervaring en bepaalde contacten hebben. Dan ben je als Eerste Kamerlid het efficiëntst.” Wel vindt hij dat jongere mensen andere dingen kunnen inbrengen en een ander perspectief hebben. Van den Braak is het daarmee eens, maar vindt dat partijen daar zelf al voldoende rekening mee houden in het samenstellen van de kandidatenlijst. Uiteindelijk is expertise het belangrijkste.

Een bezoeker wil van Backer weten hoe intensief er wordt overlegd door Eerste en Tweede Kamerleden. Volgens Backer verschilt dat heel erg, maar het is niet zo dat ze constant met elkaar aan de telefoon hangen: “Je bepaalt je eigen relevantie, maar denkt natuurlijk wel na over wat daarvan de consequenties zijn voor jouw tegenhanger in de Tweede Kamer.”

Goed dat we er zijn

De laatste vraag van de avond gaat over media-aandacht. Eerder al gaf Backer toe dat de Eerste Kamer voor de pers niet voor het meeste spektakel zorgt en dat er in de senaat geen ‘wildebeestenlucht’ hangt. Hij vindt dat jammer, want de Eerste Kamer is levend staatsrecht. Op sommige thema’s ontstaat wel druk vanuit de media.

Backer heeft dit zelf ervaren rondom het verbod op rituele slacht. Verschillende media vonden het onbegrijpelijk dat de senaat een initiatiefwetsvoorstel van de Tweede Kamer verwierp. Waarom steunden de parlementariërs elkaar niet? Maar, zegt Backer, het ging hier om grondrechten en daar moet je helder in zijn. Het kabinet had zelf geen standpunt ingenomen. “Toch goed dat we er dan zijn,” besluit Backer.